

PÜNKÖSTI ÁRPÁD

Gerinctáji történet

„Aki mindig egészséges volt,
végzettszerűen hülye marad.”

(Martin du Gard)

I. rész

Már a kezdet se jó. Úgy emlékeztem, hogy örömmel fogtam ebbe a betegségbe, mert a derékfájás hajnala emlékeimben egybecsúszott egy szerelemmel. De leleteim szerint először 1982-ben, hat esztendővel korábban kényszerültem jelentkezni dr. S. Juditnál, aki nem ideg- vagy elmeorvos, amit Martin du Gard mottóbeli meghökkenése sugall, hanem reumatológus. (Hogy ezeknek a franciáknak mennyire egy srófra jár az agya! Fénelon mester szerint: „Azok, akik nem szenvedtek, semmit sem tudnak... nem ismerik az embereket, és nem ismerik önmagukat sem.”)

Szóval az én észbeli, önismereti fejlődésem discopátiaként kezdődött. A disc: korong, a discopátia: korongkór. A porckorong kocsonyás magja rendszerint az ágyéki részen – szokásosan a négyes és ötös csigolya között – kidudorodik és nyomja az ideget. Fizetünk a két lábra állásért (a lomha életért, az elhízásért stb.): a mozgásszervi betegek nyolcszorta gyorsabban szaporodnak, mint az emberiség. De semmi halál, csak fájdalom dögivel. A derékfájósok hada emiatt kergeti oly szenvedéllyel az orvosokat, a csontkovácsokat mindenféle fájdaloműzőt. Magyarországon az ezredfordulón várhatóan egymillió mozgásszervi beteg lesz. Az „összmagyar fájdalom” is leginkább gerinctáji. Ez hajtja a tollam. Sok apróság közepette el kívánom mondani, hányféle gyógymód között lehet választani, hogy tornával nemcsak megállítható, hanem meg is gyógyítható akár a gerincsérv is. Írok az akupunktúráról, a gyógyítás kínai szemléletéről, s cáfolom a franciákat: nekem sikerült betegen is hülyének maradnom.

Hátra, ne előre!

Leginkább persze Judit főorvosasszonyról kellene ódázni, aki másfél évtizede tartja bennem a gerincet. Juditot egy nagy lavór révén ismertem meg. A csurig lévő edényt felkaptam, és vizét előre dőlve zúdítottam a kádba. Ez a tizenöt kiló rosszul fogott súly tette be a kaput a derekamnak. De mi lehetett a kezdet? Miért fajzottam el, s lettem az első gerincbeteg a családban, holott mindig sportoltam? Rettegve írom le: talán a sport miatt jutottam ide. Betonkemény pályákon, országúton futottam le vagy ötvenezer kilométert, és az ötvenes-hatvanas években még nem voltak olyan cipőcsodák, mint ma.

Judit ultrahangos kezelést, masszázst, súlyfürdőt írt fel és hat hét alatt rendbe hozott. Am a kezdő gerincbeteg is, amint jól van, elfelejti, mennyit és hogyan emelhet (például ki a csomagtartóból), ami kész retúrjegy az említett gyógyhelyekre.

A fiziko- és hidroterápiás kezelések, az ajánlott úszás hosszadalmas. Csupán vetkőzni-öltözni háromszor kell. Ha én akkor a tizedét sejtem leendő kínjaimnak, bele-

vetettem volna magam a gerinctornába, s nem lenne miről írni. Nem fogtam hozzá, mert azt hittem, a sport az sport, mindegy mi. Margaret figyelmeztetésére sem hallgattam. A telefonzsinór hajlékonyságú norvég balett-táncos barátunk medencecsontjának a két fele úgy elcsúszott egymás mellett, hogy közölték vele, örüljön, ha csupán a táncosi pályájának fellellezik be, s nem marad nyomorék, ha pedig gyereket akarnak, fogadjanak örökbe. Margaret előbányászt a sportsérülések gyógyítására kidolgozott amerikai tornagyakorlatokat. Fél év múlva az orvosok nem akartak hinni a szemüknek, pedig a röntgenfelvétel is mutatta: izmaival a helyére húzta az elcsúszott csontokat. Aztán megszülte a lányát, kitanulta a koreográfiáírást, s azóta is a tánc a világa. Húsz éve Londonban azt hittem, azért görcsölt be a nyakam, mert túl gyorsan fordultam egy libbenő szoknya után. Margaret már akkor figyelmeztetett, hogy bajba leszek a gerincemmel, és megtanított has- és hátizmot erősítő tornagyakorlatokra. No, de egy betegség ilyen hosszú távú megelőzéséhez kevés volt az én egy szem diplomám.

Hajdanán D. főorvos a tiltott (fül)akupunktúrával érzéstelenítette a fogklinika gyógyszerérzékeny betegeit Szegeden. Orvos barátaim tanácsára kipróbáltam a fülezést. Hogy hittem-e benne? Ahogy a penicillinben, az akupunktúrában sem kell hinni, de a hit egyiknek sem árt. Dr. D. úgy puskázta, hová kell szúrnia. Végképp az riasztott el tőle, hogy meg akart győzni: csak hiszem a derékfájást, mert már meggyógyított. Mielőtt új gerincem nőtt volna, elszöktem.

Itt jött a lavór és Judit. Nyomorékságom megijesztett. Mi lesz a tenisszel, új szerelmemmel?

– Legelőször a munkától kellene eltiltanom, attól, hogy öt-hat órát ül a gép előtt, de akkor meg a diliházba kerülne – mondta a doktornő, aki akkor még nem volt főorvos. – Hogy a tenisz torziós mozgása nyírja-e a porkorongot vagy sem, vitatott. Ha nem megy, innen folytatjuk a beszélgetést.

Beleszerettem Juditba. Abba, hogy nem fontoskodik, nem dr. Tilalomfa, nem oktat, hanem tanít arra, hogy nem a mozgás, hanem a monoton testhelyzet a gerinc igazi ellensége. Tizenöt esztendőn át adja az injekciót, pedig tudja, hogy teniszeztam, hogy oda megyek. Kollégája, orvosi szoba társa, Erzsébet asszony szent borzadással figyel a sziszifuszi küzdelmet. Ő talán elzavart volna – Judit szabadsága alatt mégis injekcióz, és néhány év után meg is kérdezi, játszom-e.

Kezdetben az izzappakolás volt a kedvencem, mert egy tízesért hagytak egyet szundítani a meleg sárban. A súlyfürdő is jó. Ha a hónod alatt támasztva el tudsz bóbiskolni a vízben, súlytalanul röpködhetsz be az álom horizontját. A nyakam meszesedése óta akasztanak, s így már nehezebb szárnyra kapni. De a betegség nem gyönyörködtetésre való. Inkább a csevegés desszertje. Ehhez is mindenki ért. Az ajánlatok közül a csontkovácsot elvetem, főképp az után, hogy a kézmíves reumatológus főorvos, O. Gábor derékropogtatása is csak múló enyhet ad. (Viszont három éve kínozó Achilles-ín nyavalyámból kigyógyít, pedig ezt a sportkórházban hetekig tartó kezelésekkel reparálgatták. Ő felhajtotta a lábfejemet a sípcsontomhoz, én üvöltöttem – de mehettem játszani. Azóta guggolgotok a rövid Achilles-ín nyújtására, s öt év óta kutya bajom.)

Voltam viszont „javasasszonynál”, aki a joruba ígézésekből doktorált. A nagyanyja még varázsolgatott, az anyja orvos, ő pedig bűbájol. Harmincon jócskán felül, huszonötnek ha látszik, a bőre tinédzser rugalmasságú (kakaóvaj a fürdővízben). Ördögösségén előbb nevettem, végül beadtam a derekam. Hívott egy fekete famulust, mert pap is kellett, nemcsak papnő. A virágos házi oltár előtt pedig ott térdepeltem én egy

szál gatyában, s ők körül gyertyáztak, virágoztak, varázsoltak. Aztán lilomot hintett a fürdővizembe, majd amikor hazaindultam, összecsomagolt három nyers tojást és egy marék fémpénzt. Nem mondta, hogy a mágikus pakkot ne a kocsiblakon dobjam ki az utélágazásnál; így csak annyira lassítottam, hogy a kirepítés közben nehogy leszaladjak a padkára.

Ez lett volna a baj? Hamarosan rám szakadt az ég, hat hétre kórházba kerültem mélyvénás trombózissal és májdaganattal. A daganat jóindulatú érgomolyagnak bizonyult (a hölgyek kaphatnak ilyen az antibébi pirulától), s erre az érgomolyagra fogták a bajomat: ebben képződött az a vérrög, ami végül is a lágyékomnál elzárta a vénát. Nekem van igézésekhez közel álló sejtésem. Négy hónappal a betegségem előtt Brazíliában végre találkoztam nyolcéves korom óta nem látott apámmal (a családban egyedül ő szenvedett érbajban, gyulladásos visszérbetegségben). A szép és mocskos Amazonas melletti Manausban ájulással járó bélfertőzést kaptam. Bár két nap alatt kikecmeredtem belőle, a harmadik este Brasíliában, a szállodában vettem észre, hogy a jobb combom külső oldalán, féltenyérenyi helyen kilátszik az eleven hús. Megijedtem, pedig a seb a nadrág dörzsölésére sem volt érzékeny. A húsfolt, ahogy jött, elmúlt. Itthon vizsgáltak trópusi betegségekre, hátha az rögzítette el a vénámat – a trombózis-járatnak is nevezett kontinensek közötti, hosszú, láblógató repülőúttal közösen –, de fertőzés nyomát sem találták. Párom, Eszter, annyira megijedt a még nem azonosított, csak vele közölt májdaganattól, hogy volt szerelmeimet meghívta az ágyamhoz, s a buta beteg gyanútlanul nézte, hogy bokáznak halottas ágya körül.

Trombózis rombolta bal lábat nehezen lehetett betörni a teniszre, s egy érgyulladásra fajult izomgörcs, meg az újabb és újabb görcs gyanúba keverte a derekam, hátha a sanyargatott ideggyök adja le a görcsbe rántó vészjelet. De a jobb oldali korong-kitüremkedés hogy üzenhet balra? Valami mégis üzen. Néhány orvos az ideggyulladásos betegekről úgy dönti el, kell-e operálni, hogy termálfürdőbe küldi. Ha látványosan romlik az állapota, viszik a műtőbe. Bennem valami fordítva lehet bekötve. Akkor esik legjobban a negyven fokos víz, amikor leginkább tiltanak tőle, s utána is könnyebben mozogok. Azért lassacskán csak romlik a derekam. Először csak a teniszhez kell csípőszorító-övet hordani, aztán a számítógépeléshez, végül a fekvést kivéve mindenhová.

Dezső barátom boronál össze barátjával, B. Misi idegsebész professzorral. 1996 nyarán röntgeneim mellé még Tisztelt Professzor Úr! megszólítással a következőket írtam neki: Dezső állítja, hogy ön a halottat is képes feltámasztani, amivel felcsigázta az érdeklődésemet, pedig meszesedéseimen, tizenöt éves discopátiámon talán csak az segítene, ha ráköltöznék a Tanértnél kiállított műanyag csontvázra.

B. idegsebész professzor különös alakja az orvostársadalomnak. A nem létező szabadidejében rajzolgató (barátai könyveinek címlapját is tervező) volt atléta, nem rohangál kivont szikével, nem vad operatőr. Kár, hogy a klinikája vidéken van. Levelemre azt üzeni, hogy egy mágneses rezonanciás (MRI) felvétel kellene. S ha műteni szükséges? – kérdem. Akkor egy néhány centis vágáson át, mikroszkóp alatt kipiszkálja a kibuggyant porckorongot és ötödik nap saját lábamon távozhatok.

Augusztus 20-án hajnali ötkor húztak be a mágneses rezonanciás vizsgáló dörömbőlő csövébe, s kiderült: felnőtté vált discopátia neve már gerincsérv. Másnap újságíróként találkozom N. ortopéd professzorral. Mivel ágycsökkentésük ellen minden áron nyelvet akar fogni, megröntgeneztet, s közli: kapok két fémcsavart – svéd csavart, mert magyar már tört el – és egy vaslemezt az elcsúszott csigolyák rögzítésére. Svéd-

acél, 400 ezer forint! – csinálja a kedvet. Szerinte olyan állapotban vagyok, hogy jövő héten a műtőasztalán leszek. A svéd csavar fejbe vág, bár erre a műtőasztalra sohasem fogok felfeküdni.

Prof. B. Misi nekem a MÁV Kórház folyosóján rendel az Orvoskamara ülése előtt tíz perccel, hogy ne kelljen leutaznom hozzá. Miközben gerincsképeimet nézi, halkan megérdeklődöm, hogy az elcsúszott csigolyákat nem kell-e rögzíteni. Nem. A vasak beépítése több hátránnyal, mint előnnyel jár: megszűnik a mágneses utóvizsgálat, sőt a fizioterápiás kezelés lehetősége is. Az elcsúszást a természet megoldja, a porckorong eltávolítása után a csigolyák összenőnek. De várjunk még a műtétet, konzultál Tamás barátjával, az ortopéd professzorral, aki hozott egy speciális sérvtornát Amerikából. Csak utolér az amerikai torna?

Másnap nyugtalanul telefonálok, hogy műtét vagy sem?

– Ezt neked kell eldöntened.

– Akkor nem. De ha lebénulok?

– Először a lábfejed enged el. Ha megbotlasz a szőnyegben, azonnal gyere.

– És ha tenisz közben úgy mozdulok, hogy utána már botlani sem tudok?

– Ha három napon belül megműtünk, akkor a nyomás alá került idegek regenerálódnak – mondja, s hallgatom, milyen csendes tud lenni egy magyar telefonvonal is. – Ne félj, mögötted állunk – teszi hozzá, aztán elmondja, hogy bár nem sok remény van rá, hogy az én állapotomon a Mac Kenzie-féle gerinctorna segít, meg kellene próbálni. Ez azért másként hangzik, mint az egy héten belüli vasalás, és még büszke is vagyok, hogy a biztosítónak megspórolunk fél milliót. Am „mekenzit” tanulni le kell utazni Misi városába. De ismert már ez a torna az ORFI-ban, az Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézetben is, Judit doktornő be is ajánl a gyógytornász Rékához.

Biztos, a szépségnek is van gyógyhatása, de ami fontosabb: Réka is profi. A kegyes sors engem olyanokkal hoz össze, akik alkotó módon ismerik hivatásukat, odaadók és lelkiismeretesek. Ha egy ilyen kreatív gyógytornász keze alá kerültem volna, mondjuk egy évtizede!

Réka azzal kezdi a gerincbetegségek korrigálására szolgáló tornát, hogy feltérképezi hol hibázik a porckorong. Az egyszerű, mégis rafináltan galád gyakorlatok számomra az MRI-nél érthetőbben árulják el, hogy öt óra irányában boltosodik ki a disc, ezt kellene mindenekelőtt hátrahajlásokkal visszatuszkolni a helyére. A legfontosabb gyakorlat, a támasz (jógában kobraállás): hason fekve, a váll alá tett tenyérre támaszkodva felnyomjuk magunkat úgy fekvőtámaszba, hogy a hasunk a földön marad. Akár néhány hét alatt is megszabadulhatunk a hirtelen támadt gerincsérvtől, derékfájástól, ha a támaszt – megfelelő gyakorlatok közben – eleget ismétljük. Káprázatos.

Tizenöt éve járok a derékfájások Mekkájába, a Lukács uszodába. A közönség többsége rendszeresen fölkapaszkodik a medencekorlátra, a keze közelében kitámaszt a lábával, s így összehajtvá himbálózik le s fel a vízben: a testsúlya segítségével kalapálja még kijebbe a porckorongot, ami aztán még jobban nyomja majd az ideggyököt és még jobban fog fájni. Ráadásul a kalapálás még jól is esik! Csináltam én is ezeregyszer. Megdöbbszent hát a derékfájások új napiparancsa: maga az előre hajlás is káros, nemcsak az emelés! A derékfájások többsége persze nem csinál semmilyen gyakorlatot, csupán emel, s nem lábbal, guggolva, hanem derékból.

Megdöbbszent, hogy a jóga nem gerincbarát. Tudatosan alkalmazva persze az lehet. De azok a könyvek, amelyekből jógázni tanultam harminc éve, mintha nem írták volna, hogy a reggeli felkelés után képlékenyebb porckorongokat csak három-négy óra

múlva tanácsos hajlító gyakorlatokkal terhelni. Így három évtizeden át azzal kezdtem a napot, hogy felállva ráhajtottam, húztam a fejem a térdemre és vagy két percig így maradtam. Ez a gyakorlat megőrzi a hajlékonyságot, a fordított testhelyzet pedig javítja a vérkeringést. Két legyet lehet vele ütni egy csapásra – meg egy darazsat.

Hetente kétszer járok Rékához tornaórára, és mindennap gyakorlom otthon is. Nem szüntelen hátra hajolgotok, sok a feszítő, húzó, lazító, na meg a gerinctartó izmokat, s hasizmot erősítő gyakorlat. Először a csípőszorító-övtől kellene megszabadulni. Csak hát kényelmes és melegít is, még Rékához menet sem szívesen válok meg tőle. A tornateremben négy lépcső magas pódiumon áll a két lepedővel körükerített vetkőzőfülke. Először nekiindultam, hogy fellépek, de megtorpantam és felmásztam a lépcsőkön. Öt-hat hét múlva felugrottam, s Réka megkérdezte: emlékszem-e?

A derekam lassan javul, de a lábam egyre gyakrabban hűtlenkedik. Nem botlom el a szőnyegben – bár egyszer-egyszer ez is előfordul, amit igyekszem véletlennek venni –, hanem begörcsöl a vádlím, s hiába hagyom abba azonnal a teniszt, egy hétig alig tudok járni a fájdalomtól. Százszorosan kegyetlen, ha egy volt futót hagy cserben a lába. Réka próbál segíteni, de vagy a derekam gyógyítjuk a tornával, s akkor elszáll a lábam, vagy a lábam védelmében gyakorlatoztunk, akkor meg a derekam nem javul.

Ekkor jelenik meg Tálás Barna közgazdász professzor cikke a Távol-Keletben a mindenható kínai tűkről. Az Onkológiai Intézetben eltávolították felesége pajzsmirigyét. Közben feltehetően megsérültek a hangszalagot mozgató idegek, s légzési nehézségek miatt gégemetszést is végeztek. Három héttel később azzal a tanáccsal engedték haza, hogy csináltasson beszélőkanült – bár ha nem vágta át az ideget, akkor 6–12 hónap alatt regenerálódhat. Ekkor fordultak „a mindenható tű” orvosához, a hat éve Magyarországon dolgozó dr. Liu Wancheng professzorhoz. Két akupunktúrás kúra alatt elkészült ugyan a beszélőkanül, de már nem volt szükség rá. A szakorvosok szerint ez szerencsés véletlen.

Budapesten már több kínai gyógycentrum van, de a messziről jött ember könnyen mondhatja orvosnak magát. Elmegyek hát Liu professzor után a város másik végébe igazi akupunktúrára. Azt ígéri: az első kezelés diagnosztikával együtt egy óra. Kettőkor ott vagyok, négyre vendéget várunk.

Tűre szűrve

A Váci úti gépgyár orvosi rendelőjét elfoglaló hagyományos kínai klinika vezetője magyar orvos-természetgyógyász, dr. EA. „Száz”, azaz hat gyermeke közül most épp Emese billentyűzi számítógépbe panaszait. A tolmács Zhang Yao gyöngy írásjelekre írja át őket, s az alacsony, mosolygós Liu professzor elkezd a pulzusdiagnosztikát. A kínai, ha orvoshoz indul, azt mondja: megyek, megmutatom a pulzusom. Ezt onnan tudom, hogy már megjelent például Kapsuk Évezredek hagyománya: a kínai orvostudomány, vagy dr. Paul D. Zmiewsky A tűszúrás és égetés módja című könyve, sőt a kitűnő hazai orvosi folyóirat, a *Lege Artis Medicinae* is hozott egy tanulmányt a hazai orvostársadalomban kételkedéssel fogadott gyógymódról.

Liu percekig tapintja három újjal a csukló fölötti verőeret. A nyomás ereje is számít: vizsgálható a felületi, a középső és a mély szint, s hosszabban a balkézen vizsgált, és talán csak ellenőrzésképpen a jobbon. A kínai orvoslás vagy harmincféle pulzustípust ismer, például: felszínes, mély, lassú, gyors, hiányos, telt, csúszós, érdes, húr-szerű, könnyen elnyomható, hullámzó, erőtlen, vékony, gyenge, nagy, szétfeszülő,

feszes... Mindent összevetve: Liu és itt dolgozó kollégái a magyar orvosok diagnózisát kérik a gyógyításhoz, de azt azért közli, hogy elég jó állapotban vagyok.

Óvatoskodom: kezdjük az alvászavaraim kúrálásával. Liu átlát rajtam, hogy nem bízom a gerincsérv akupunktúrás gyógyíthatóságában. Pedig az állítólagos mechanizmus érthető: a tűszúrások annyira ellazítják a gerinc menti szalagokat és izmokat, hogy a sérv vissza tud húzódni. Csakhogy Judit doktornő a legutóbbi röntgen után megdicsért, hogy a kibuggyant sérv szinte elszarusodott a sok sportnak, úszásnak, tornának köszönhetően. Egy csontdudort pedig talán Mac Kenzie gyakorlataival sem lehet visszakalapálni. Szóval, ha majd altató nélkül alszom, akkor megpróbálhatjuk gyógyítani a sérvet. Kérde Liu: mióta alszom rosszul? Vagy húsz éve. Kevesebbet is mondhattam volna, mert ennyi kezelés kell, azaz húsz (1996-ban egy kezelés nyolcszáz forint, egy – többnyire múltó! – gyógyulás öt vagy ötvenezer forintba is kerülhet. Igaz, Athénban hatszor ennyi.)

A női és férfi kezelők magasított fekhelyein három egymásra rakott kispárna és deréktájon a lepedő papírvattával van letakarva. Felirat: az ágyat kezelés után hozzuk rendbe. A lábszárat és a csuklókat kell szabaddá tenni, de a szúrást a prof. a koponyatetőn kezdi. Egy finom kis kalapáccsal szinte észrevétlenül kerül a fejbőrömbe a tű, aztán talán kettő-kettő a csuklómba, s ugyanannyit a lábamba. A tűk valamit összekötnek, vagy elválasztanak: húzásuk van. Kedvem lenne aludni. Nehezebb is a kezem, lábam, mint a lazításnál (relaxációnál), de aludni nem sikerül. A paraván túloldalán horkol egy sorstárs. Már sokallom a fekvést, amikor megjelenik a prof. és beljebb üti a tűket. Ezek már telibe találhatnak valamit, a bal lábamban fájdalomra emlékeztet az érzés, de mégsem az.

– Lehet alutni – szólal meg Liu magyarul és eloltja a villanyt.

Most meg annyira elnehezültek a tagjaim, hogy ettől nem jön álom a szememre. Egy pillanatra mégis elkap az alvás, s álomban eszem. Felriadok, otthon vár a vendég, én meg itt vagyok kiterítve! Hány óra lehet? Megmozdítom a kisujjam, s valamiféle huzalok is mozdulnak bennem. Ha merném sem tudnám felemelni a kezem, oly mérhetetlenül nehéz. A fejem tiszta, de a kezem, a lábam mázsás súllyal nyomódik a pamlagba. Öttonnás lettem.

Kattan a villany: – Véke alvás! Négy óra.

– Nem aludtam!

Liu mosolyog: – Láddalak – és elmegy.

Úristen, négy óra? Fekszem itt belepréselve az ágyba, és rabtartóm ismét magamra hagy! Három fűtőcső húzódik a sarokban az emeletre, mellettük rozsdafolt a plafonon. Az oldalfalon fekete pötty, talán egy bogár. Kiáltani kellene: telefonáljanak Eszternek, hogy élek és majd megyek. Vánszorognak a másodpercek. A tűk fogva tartanak, nem tudok és nem is merek mozdulni. Végül mosolygó orvosom megkönyörül rajtam, bejön, fölemeli, és a mellemre teszi több tonnás kezem:

– Vizzahozlak – mondja és mosolyog. A szemem elé emelem ólomsúlyú balkarom: nincs benne tű! Márvány jobbkaromban sincs. Óvatosan megtapogatom a koponyám, aztán felülök és nézem a két lábszáramat. Ki lopta ki belőlem a tűket? Komótosan öltözöm és a sálam ottfelejtve, elrohanok haza.

Bármi volt is Liu szándéka a kétórás varázslattal, az élmény maradandó. Barátaim nevetnek, hogy bedőlök a hókuszpókusznak. Csakhogy a kínaiak évszázadok óta használják az akupunktúrát az állatgyógyászatban is, ami cáfolja a hipnotikus vagy a placebo hatást. (Egy vizsgálat szerint a krónikus fájdalomtól szenvedő betegek harma-

dán segít a placebo, 70%-án a morfium és 55–85 százalékán az akupunktúra.) Az Egészségügyi Világszervezet idestova két évtizede javasolta az akupunktúrára vonatkozó ismeretek összegyűjtését, mivel minden jel szerint az akupunktúra, mint gyógymód rendkívüli jelentőséggel bír, s a szőrszálhasogatásáról ismert amerikai Gyógyszer-engedélyezési Központ felvette az akupunktúrás tűt az orvosi eszközök közé.

A második kezelésem azt figyelem, hogyan kalapálja Liu belém a tűket. Könnyű kis fakalapácsra gyanakszom, amit hosszú időn át a zsebembe süllyeszt a szemem elől. Amikor végre meglestem, kiderül, hogy középső ujjának körmével pöcköli belém az akupunktúrás pontra illesztett hajszál vékonyka tűket. Ezért éreztem úgy, amikor a fejem tetejébe kalapált, mintha szeme lenne a tűnek, szóval, hogy nem kell félnem. Egyébként Liu prof. a tűmanipulációk mestere.

– A Magyar Biofizikai Társaság Akupunktúra Munkacsoportja az egyik hagyományos kínai orvosi akadémiával került kapcsolatba és elméletileg is felkészült orvost kértünk tőlük – mondja dr. EA, a hat orvossal dolgozó klinika vezetője. – 1988-ban Európában újszerűnek számított, hogy kínaiaktól tanulunk, meg is jelent Bécsből egy hölgy, hogy a Kínai Tűmanipulációs Társaság professzor elnöke okvetlenül menjen át hozzájuk. Számunkra is meglepő volt, hogy ugyanazon a ponton lehet előidézni hideget, meleget, túlműködést, csökkent működést aszerint, hogy miként szúr. Megdőlt a teória, hogy külön pontok vannak a működés fokozására és a csillapítására; óriási jelentősége van tehát az orvos kezűgyességének, hogy tudja-e, mit kell érezni, amikor az adott pontban beszúrja a tűt, s miképp kell ezt úgy csinálni, hogy ne fájjon a betegnek. Bár a kínaiak mélyebbre szúrnak, mégsem fáj annyira. Ezek a technikai kérdések eddig rejtve voltak. A japánok sem törődtek a tűmanipulációval, amikor Budapesten egy kínai professzor elkezdte tanítani. Hamarosan megjelenik az első magyar könyv a tűmanipulációról Liu professzor tollából két nyelven, kínaiul és magyarul.

Hát ez az én Lium. A második kezelésnél már nem vagyok meggyőződve róla, hogy csak a fejbőrbe kalapálja a tűt. A csuklóm tájékán mintha négy tű lenne, s a lábamban is ugyanennyi, de másutt, mint tegnap. Az ágyamat ma is aszimmetrikusnak érzem: a jobb kezem feljebb van, sőt a végtagjaim lassan leválnak rólam és szíriomszerűen felcsukódnak. Félóra, háromnegyed óra a kezelés. Amikor úgy érzem, hogy Liu beljebb veri a tűket, akkor lopja ki belőlem. Most nem ólomsúlyúak a végtagjaim.

Nem a karomon vagy a lábamon érzem a szúrást, hanem épp a koponyámon, sőt néhány óra múlva mintha egy kis horgolt terítő volna a fejemben, rojtjai a fülemre lógnak. A harmadik, negyedik kezelés hasonlóan elvarázsol és megújít. Az ötödik behullik a semmibe, mert előtte egy szakmai vitában úgy felhergeltem magam, hogy ebből a tűk sem tudnak visszahozni.

Már rutinosan megyek a helyemre (mindig ugyanoda fekszem), s egészen természetes, hogy Liu a koponyacsontomba veri a szegecskét – üzen a központnak, hogy az álmatlanság legyűrésére az idegeimmel kell megbirkóznia. A tűim tényleg az enyéme: mindenkit a saját tűivel kezelnek, az én tűtartó kémcsövöm 60084-es, s minden nap sterilizálják is őket, itt nem lehet AIDS-t kapni.

A kapkodós kezelés után nem vagyok olyan üde, mint szoktam lenni, K. Gyuri barátom mégis azt mondja: – Nemcsak sportos vagy és friss, de talán kedvesebb is, mióta a kínaiakhoz jársz.

– Nem fizetjük be Horn Gyulát egy kezelésre? – nézek rá.

– Gondolod, használna? – göcögünk az akkori miniszterelnök rovására.

Az ötödik alkalommal minden tű talál. Liu a lábamat eltérő helyeken szúrja, viszont a csuklónál és a fejtetőn mintha ugyanoda járna vissza. A koponya-tű hatására a fogsoromban különállóvá válnak a fogak, később ez az érzés elmúlik. Az viszont maradandó, hogy a két oldalam nem egyforma, hogy a jobb kezem feljebb van, mint a bal. Sőt a jobb karom egy tenyérnyivel rövidebb is. De mikor fogok altató nélkül aludni? Mikor lesz képes a yang átlépni a yinbe? Ha a prof. az alvászavaromat célozza is a tűvel, valamit rendez a fájós ballábamban, mert kezelés után délcegebb vagyok, nem fáj a görcsbe rándult vádlim. Meg is kérdezem Liut, nem lehetne az alvászavart és a derékfájásomat, sőt a vádlimba beállt görcsöt egyszerre kezelni?

– Fáj derék? – kérdi vissza. Bólintok, pedig ezzel nem feleltem semmit, hisz a derék millió-egy dologtól fájhat, igaz, a kezelési lapomon szerepel a sérv. Az új kezeléshez hasra kell feküdni és a 4-5-ös csigolya körüli két tenyérnyi helyen, Liu sündisznót csinál belőlem. A 10 centis tűt 6-8 centire is beveri, és úgy eltalál, hogy reszketni kezd a farpofám. Rosszul is fekszem, minden bajom van. De a tűk beszélgetnek egymással. Hol az egyik, hol a másik jelzi: hello, itt vagyok, aztán a másik visszaszól, szia! Összegömbölyítenek, ellátogatnak a fejembe is, de semmivel sem érzem magam jobban, amikor kiszedi, s megpaskolja, megmasszírozza a helyüket.

Dr. EA főállásban a Máltai Szeretetszolgálat orvosa lubickolhat a kétfajta gyógy-módban. Mondom neki, hogy hónapokig nem akarok és anyagi okok miatt nem is tudok idejárni. Erre megemlíti, hogy az alvászavarra a fülakupunktúra, sőt az akupresszúra is jó, ez utóbbihoz valamiféle magokat ragasztanak a fülkagylóba, azt kell párszor megmasszírozni, s ez segíti az alváshoz szükséges anyagok termelését. Liu professzor nem ad magokat: legyen türelemmel, hisz még csak a hatodik kezelésnél tartunk, legyen elég a tűszúrás. Estére lerobban a lábam, és a derekam is rosszabb, mint mostanság. Biztos a tűk rontottak el valamit. Ám reggelre kinő a lábam, a négy hete görcsbe rándult vádlim helyre jön, a derekam is alig fáj. Megyek teniszezni!

Másnap gratulálok Liunak. Bár ez a nap alvós, hanyatt fekvős, tesz egy tűt a vádlimba, és a csuklómba más helyre szúr. Vajon honnan tudja napi húsz-harminc betegnél, hogy előző nap mit csinált, hogy mi a folytatás? Van menetrend, vagy a napi állapot a kiindulás?

A nyolcadik háttas-nap. Liu érdeklődik a rozoga vádlim iránt, ver is bele egy tűt, érzésem szerint épp abba a járatba, ahová kell. A derékkezelések nem dobnak úgy fel, mint az alvásjavítók, sőt, azok után kevésbé fáj a lábam is, emezek csak egy nap múlva hatnak. Egyébként akár azt mondom Liunak, hogy görcs van a vádlimban, akár azt, hogy a trombózis miatt összeomlott a vénás vérkeringés, ő mintha ugyanoda szúrna, s az eredmény, egyelőre őt igazolja. Persze, ő tud így is szúrni meg visszafelé is.

December 23-án jókora havazás szakad a városra. A Moszkva tértől a fogaskerekűig áll a kocsisor. Szakad a hó, csíp a hideg, de én hat átszállással rohanok egy sürgős dolgot elintézni, aztán megyek a szurkálásra, majd az uszodába. Úgy balettozok át a hó-buckákon, mintha térdig napsütésben járnék. Nem emlékszem rá, mikor éreztem ilyen jól magam. Ma van az utolsó kezelési nap, a prof egyhetes szünetet tart. Előre figyelmeztetnek: Liu féltékeny, nem szereti, ha kollégái belemattnak a páciensébe. De azt is mondták, hogy nem szabad hét, vagy tíz kezelés után abbahagyni, mert akkor újból kell kezdeni az egészet. Tolmács segítségével megkérdezem hát tőle, távolléte alatt folytassam-e a kezelést Li doktornővel. Kimérten felel: mindegy.

– Melyik a jobb? – kérdezem, s az ugyancsak mosolygós tolmácsot biztatni kell, hogy fordítsa le, amit mondtam. A válaszra még inkább mosolyog, mert Liu azt kérdezte:

– Nem tudod, melyik a jobb?

Csakhogyan én nem csupán beteg vagyok itt, hanem megfigyelő is, megcsalom hát a professzort, hogy megtudjam, milyen egy másik kínai orvos.

Búcsúzásul Liu szinte atyáskodik velem az alvászavarnak szóló utolsó kezelésén. Nem felejt el a lábam sem, az is kap a térdhajlat szegletébe, egy telibe találó lövést. Meg is forgatja a tűt, s kérdi: – Jó? – Felhúzza az ingem ujját, s most a csuklóm fölé veri a szögeket. Mennyi rejtély! Most például megrándul két-három alkalommal is a kezem, akár a láb, amikor elalvás előtt rúg egyet. A rándulás beletöröl az agyba: úgy érzem, egy pillanatra vízszintes vonallá válnak az agyhullámaim. Most először találok egy csöpp vért a tű helyén, most veszem észre egy tálkában a kicsit véres vattapamacsokat.

Éjjel kettőkor, mintha kést vágtak volna a vádlimba, úgy ugrottam ki az ágyból. A görcs. Járnai is alig tudok. Napközben az influenza is kerülget. A Lukács uszodában csak fázom, tíz perc úszás után otthagynom a nyitott medencét és beülök a termál negyvenfokos vízébe. Gyötör a kettős időjárási front, felforgat a kezelés is, reggel mégis úgy ébredem (fél ötkor), hogy szép a világ. Megint csak kocsinél tudok nekivágni az útnak: előbb a Lukácsban élvezem a vizet – megúszom az influenzát? –, aztán megyek a kínai doktornőhöz.

A középkorú dr. Li Yu Qin asszony első pillantásra kedves és kicsit influenzás bolti eladó. Sok mindent ért magyarul, s érthetőbben artikulál, mint a prof. Elsorolva a bajaimat, ő rögtön mutatja is, hogy egyik nap a hátamon fekszem, a másikon a hasamon. Kezet mos a kezelés előtt, ami csak azért tűnik fel, mert nem a törölközőbe törli a kezét, hanem a hóna alatt rányomja a karját egyszer-kétszer és kész. Először végigsimogatja a leendő szúrások tájékát – jó keze van –, számos ismeretlen fájó sávot fedez fel rajtam. Ő fertőtleníti a szúrások helyét. Míg Liu prof bekalapálja a kb. 8 centiméteres hajszálvékony tűket, addig a doktornő besuhintja őket. Odacsap, s valami képp benn a tű.

– Jó? Jó? – hajtogatja a kínaiak kedvenc szavát. – Nem fáj? Nem fáj?

Megnyugtatom. Egy női orvos simogatósabb, talán gondosabb is. Háromszor is megigazgatja rajtam a lepedőt, amivel letakar, begyűri a lábam alá, s arra is figyel, nehogy az arcomba lógjon és zavarjon.

– Pihenni – mondja, de öt-tíz perc múlva visszajön valami fanyar, égő fű illatú nem tudom mivel – később kiderült egy ürműfű szivarkát égetett: ez a moxa –, s amikor azt a derekamból kimeredő tűkhöz közelíti, semmihez sem fogható, selymes meleg hullámszik deréktájt, majd egész a lábujjamig, néhány pillanatra az egész testemben. Ha a derekamtól a meleg el tud hullámszani a lábamba és a búbomba is, akkor a tűk üzenetei épp így csavaroghatnak. Elalszom.

Li doktornő fájdalommentesen varázsolt, ám napközben görcs határát súroló nyilallások kapnak el. Vajon pénteken miként fogja a fejembe belecsapni a tűt. Sehogy. A doktornőtől az álmatlanság ellen csak a lábamba és az alkarba kapom a tűket. Először végig simogatja azt a vonalat, ahová a tűket fogja szúrni. A kiszemelt pontokat alkoholos vattával megtörli, aztán a hüvelyk és a mutatóujja közé fogja a tűt, mint akik kis nyilacskákkal célba dobznak és úgy vágja be a tűt, hogy a tenyere külső élével is oda-csap, talán, hogy az amúgy sem igazán fájdalmas tűszúrásról elterelje a figyelmet. Az alkoholos vatta már száraz, ő azért szorgalmasan törölget vele, aztán céloz és lö.

– Zsipad? – kérdi, amikor szedi ki a tűket.

– Zsibbadt – felelem, mert tű nélkül még ernyedtebb, érzéketlenebb a lábam, a karom. A doktornő visszateríti rám a lepedőt és megmasszíroz, hogy visszatérjen végtagjaimba az élet.

Többször érzem ebben a tűnirvánában – a hanyattfekvősben –, hogy alszik a testem. Csak a testem, hisz a fejem tiszta, azt is hallom, hogy horkangatok, mégis ébren vagyok. Most viszont arra ébredek, hogy a doktornő mellettem áll és mondja: elaludtál. Még a nyál is kicsordult a szám szélén.

Tűimet kiszedi, s a helyükre villanykörte alakú poharakat tapaszt. A módszer egyszerű. Meggyújt egy hosszú pálcika végére csavart, alkoholba mártott vattacsomót, s a lángot a körte alakú, vastag falú pohár szájához tartja, aztán az üveget a fájó derekamra nyomja, s a pohár rászívja magát a bőrre. Három ilyen köpölyözött kapok. A gyógy mód Európában is ismert, de hatásáról a magamfajta annyit tud, mint a tűszúrásokról. Az óriás piócák 5–10 percig lehetnek rajtam, aztán a doktornő életre masszíroz, s ezen a napon a lábam, a derekam alig-alig fáj, pedig órákat ülök vendégségben. (Később olvasom, hogy a köpölyözést köhögés, asztma, s bármilyen ín- vagy csontfájdalom, rándulások vagy ficamok, reumás vagy ízületi fájdalmak, gyomorfájás, hányinger, menstruációs zavarok, fejfájás, szédülés, nátha és influenza esetén alkalmazzák a különböző pontokon – ami gyanúsan sok.)

Mennyit jut eszembe: mit jelenthet egy olyan országban az akupunktúra, ahol ugyan fűben-fában orvosság, ám patika nincs? Lázasan olvasom hát a kétezer éve köznapis módszernek számító, de többször elfelejtett és föltámadt gyógyomódról szóló írásokat. Az utóbbi évtizedekben a nyugati orvosi körökben talán ez a módszer kapta a legnagyobb nyilvánosságot, kavarta a legtöbb vihart. Angliában, Franciaországban, Németországban intézményes keretek között alkalmazzák az akupunktúrát. Nálunk a sok kurzuslás, sarlatánság közepette az orvosok is hajlamosak a gyanús dolgok közé sorolni, esetleg a fájdalomcsillapítónak lefokozni. (Kínában érzéstelenítésre szinte kizárólag akupunktúrát alkalmaznak.) Nem kevésbé hamis, veszélyes az a nézet is, hogy az akupunktúra mindenható. Igazi birodalmába azon betegségek köre sorolható, amelyeknél a test rosszul csinál valamit, mint például az endokrinológiai, az ideggyógyászati, a neuromuszkuláris bajok, a keringési rendellenességek, vagy a gyulladásos betegségek. Az izomgörcs okozta fájdalmak, gyulladások és keringési zavarok csökkenthetők, megszüntethetők vele. Az egyik legfontosabb új alkalmazás az alkohol- és drogfüggő betegek gyors, hathatós és szinte fájdalommentes gyógyítása fülakupunktúrával, amivel az Országos Ideg- és Elmegyógyintézetben is eredményesen élnek. (Az akupontok ugyanazok, mint az álmatlanság kezelésénél.) A tumornál épp úgy hatástalan az akupunktúra, mint mondjuk törések esetén.

A kínai elmélet szerint az életerő, a csi a szervezetben főleg felszíni csatornákon át halad, és összeköti az összes belső szervet és szerkezetet. Ahol a csi folyamatosan fut, ott az egészség, ahol lelassul vagy megszakad, ott a betegség. A csi létezését, e keringési rendszer csatornáit, meridiánjait a nyugati élettan még nem tudta kimutatni, kimérni (bár azt éppen dr. EA bizonyította, hogy az ún. akupontok széndioxid kibocsátása nagyobb). Az akupunktúra kutatásáról csak az USA-ban közel kétezer tanulmány jelent meg, s a működés neurokémiai alapját igazolták; az akupontok különböző típusú idegekkel állnak kapcsolatban, anatómiai természetük azonban tisztázatlan.

Hagyja magát kezelni és többnyire meggyógyul! – itt tartunk. Olvasom, a kínaiak hat gyomorfekélyesnél hatféle betegséget állapítottak meg: lépet érintő nyirkos meleg

diszharmóniát, gyomrot érintő yin hiányt, lépet érintő hiányos hideget, lépet és gyomrot elérő, túltengő nedvességet stb., és így hat felől indulva is meggyógyították őket.

Mit jelenthetne nálunk, ha mondjuk az akupunktúra bizonyos területeken – elvonókúrák, érszűkület, ideggondozás – biztosítási támogatást kapna? Millió buktató – még több lehetőség. Szaporodnának a sarlatánok, de származhatna belőle megtakarítás, egészséggyarapodás is. Azt hiszem, egy neurotikus, depressziós, szenvedélybetegségek-től sújtott társadalomnak kapnia kellene a saját anyagból dolgozó gyógymódon. Az alkoholbetegeket, drogosokat istápoló egyházi intézmények is összefoghatnának a képzett (hagyományos) orvosokkal – amire már van is példa.

Az orvos nem cigarettázik

Mint említettem, dr. EA (1946) biológus, orvos szervezte meg és vezeti másodállásban ezt a kínai klinikát. A főállás a mentőzés a szeretetszolgálatnál. Emellett tanfolyamokat vezet, menedzsel. Beszélgetéseinkre vasárnap kora reggel a klinikán tud elcsípni egy kis időt.

- Nem vitázik önben az orvos és a természetgyógyász?
- A betegségtől is függ, melyik orvos kerül előtérbe. Már kezdetben sokat foglalkoztam azzal, hogy mire jó ez, mire jó az.
- Tálás Barna a felesége beszédvisszanyerése mellett névvel leír egy méhnyakrák gyógyulást is.
- A rákra nem jó az akupunktúra. A méhnyakrákot egyébként is korán lehet észlelni. Ebben az esetben a nyugati orvos azt mondja bennem, hogy vágjuk ki a daganat. Ha viszont úgy jön hozzám egy rákos beteg, hogy jó lenne, ha az újabb kezelése előtt felerősítenénk, akkor azt mondom: akupunktúra. A két gyógymód megfér bennem akkor is, ha közelebb áll hozzám a kínai szemléletmód, amely a test, a szellem és a lélek harmonikus egységének tekinti az embert. A nyugati tudományban ez elsikkad. Mindkét gyógymódot ott kell igénybe venni, ahol eredményes. A nyugati orvoslást például olyan traumás állapotokban, amikor életbevágóan fontos a beavatkozás. Amikor mentőzők, akkor is inkább a nyugati orvos érvényesül. Ott is megvolna persze a létjogosultsága, hisz a kínai orvoslás nagyon sok úgynevezett SOS-pontot ismer, például egy epilepsziás ájulásból percek alatt ki lehet hozni a beteget masszírozással. Infarktus esetén éltem már vele. Ez jó példa az óriási felelősségre. Az utcán használtam az akupresszúrát a mentő érkezése előtt, mert a beteg összeroskadva, verejtékes arccal fuldoklott. Ilyenkor a keringéssel közvetlen kapcsolatban álló pontokat kell masszírozni, mire a szív tágítja a koszorúereket, és az ezekben csordogáló vér a szívizomzatot extra szívdobbanásra készíti: megáll a szívizom-elhalás, újra oxigéndús vért kap a szív. Sikerélmény volt, hogy a mentőautóban nem látták az infarktus speciális EKG-jelét, és végül a beteg a saját felelősségére távozott is. Emiatt utólag bosszankodtam, mert a következő infarktus elviheti. Koronarográfiát kellett volna készíteni, hogy kiderüljön, mi van a koszorúereivel. A beteg érdekében fontos, hogy a két orvoslás együttműködjön. A nyugati és a kínai orvoslást én egymás kiegészítőinek érzem: a situációnak megfelelően kell az egyiket vagy a másikat alkalmazni.

– Kínában mintha nyitottabbak lennének a nyugati orvoslásra, mint mi a kínai orvoslásra.

– Kínában nem adnak orvosi diplomát senkinek a másik orvoslásból szerzett kiegészítő képzés nélkül. Ők megvalósították, amiről én álmodok, hogy egyszer esetleg

a SOTE-n lesz egy keleti orvosi kar is, ahol az eziránt érdeklődők elvégezhetnék a kínai orvoslást, és ahová az általános képzésben résztvevők is átjárnának mondjuk akupunktúrát tanulni, hogy az alapokat ők is ismerjék. Végül is az egyetem univerzumban, egészben gondolkodó képzést kell adjon.

– Hogyan és mikor kezdett el kínai orvoslással foglalkozni?

– Harmadéves biológushallgató koromban a Kínából hazatérő biofizikus professzorom megkérdezte, mivel akarunk foglalkozni. Akkor olvastam Pálos István könyvét, a Hagyományos kínai orvoslást, s megragadott, hogy elektromos mérésekkel ki lehet mutatni az akupunktúrák pontok helyét. Végül az akupunktúra pontok műszeres kimutatásából írtam a biológus disszertációm. Az egyetlen bökkenő, hogy Kínával rosszban voltunk, így rögtön állásnélküli biológusként kezdtem a pályafutásomat. Már akkor gondolkodtam azon, hogy el kellene végezni az orvost, de anyagi helyzetem miatt elmentem szoftverfejlesztőnek, mivel a matematikát egyébként is szerettem. Mindez több mint húsz évig tartott. 1986-ban a Gyógyszerkutató Intézetből kiküldtek Kínába egy akupunktúrák konferenciára. Ez adta a végső lökést az orvosegyetem elvégzéséhez. Csakhogy 35 év volt a korhatár. Mindegy, nekem diploma sem kell, csak igazolják, hogy minden vizsgát letettem. Két évet jártam vendéghallgatóként, amikor eltörölték a korhatárt. Ekkor fölvettek, s egy évet beszámítottak a kettőből, de így is nagyon hosszú volt ez az öt év nappali szakon, hisz nekem azért a családommal is törődni kellett. Ezekben az években az autóbuzson épp úgy tanultam, mint a kondíciót megőrző futás közben walkmanról.

– Miből éltek?

– Orvosi műszereket véleményeztem. Erre mondjuk havonta egyszer volt szükség, de úgy ahogy meg lehetett belőle élni. 1995-ben végeztem. A feleségem hat gyerekünk mellett volt – három fiú, három lány, 6 évestől 24 évesig –, biológia-kémia tanári diplomáját keveset használta.

– Miképp született ez a kínai orvoslással foglalkozó klinika?

– Illegálisan. A Biofizikai Társaságban működött és működik ma is az akupunktúra munkacsoport, ahol meghívott kínai orvosok adtak elő, s azt mondták, a szemléltetéshez szükség van betegek kezelésére is. Tanfolyamot tartó orvosaink kezdték el a rendelőt, amihez az egyik ismerős felajánlotta a lakását. Majd, mivel egy súlyos baleset után meggyógyítottuk a Lukács fürdő igazgatójának fiát, helyet adott nekünk. Ám az ORFI kikelt a praktikáink ellen. Azt sem tudtuk, milyen engedélyt kérhetünk. Bár a kínaiak orvosok, de a diplomájukat nem honosítják Magyarországon. Én sem nyithattam magánrendelőt, még nem voltam orvos. Végül harminc lelkes beteg felajánlott fejenként ezer forintot, s megalapítottuk az Egészségbiztonság Alapítványt, s kértük Csehák Judit minisztert, engedélyezze a működésünket. Engedélye nélkül ki tudja, miként akadályozták volna meg a munkánkat. A meghosszabbítás viszontagságosabb volt. Nehezen értik meg ennek a népegészségügyi jelentőségét, pedig több idevágó témánk is van. Az alkoholisták gyógyítása mellett – amit a mai napig ingyen végzünk –, a másik téma az iskoláskori szemromlás megakadályozása úgy, hogy a gyerek maszszírozza magát az iskolában. A harmadik az anyatej-program. Esetenként öt kisujjon lévő egyetlen szúrása is serkenti az anyatej-termelést, s három-négy kezelés szinte biztosan elindítja a tejelválasztást. Megnyugszik a mama, a gyerek tovább szophat, jobb esélyekkel indul az életbe. A kezelés emeli a gammaglobulinok szintjét is a tejben, ami erősebb védeettséget jelent. A társadalombiztosítás felkarolhatná az ügyet, s anyagilag is elismerhetné.

- S miért nem teszi?
- Példával válaszolok. Az alkoholisták gyógyítása a szakmai kollégium meg a miniszter elismerését is kiérdemelte. Ezek után kértük, hogy legalább a betegenkénti 150 forintot, a tűk árát fizessék meg az alapítványnak, aminek szimbolikus értelme is lenne, mégsem finanszírozzák.
- Végül is mióta működik a klinika?
- 1989 óta, mostanában hatvan-hetven betegünk van naponta. Az alapítvány nyolcadik éve a saját lábán áll. Kaptunk támogatást a Soros Alapítványtól, az egészségpénztártól, de már a szemmasszázs-programot sem támogatja. A kínai iskolákban 300 millió gyermek végzi, hasznáról a bizonyítékok az orvosi egyetemen készített disszertációban is megtalálhatók. A Tömő utcai szemklinikán vizsgáltuk a gyerekeket, amiből kiderült, hogy a masszázis után nyomban jobban olvassák a táblát. Azok az 5-10 éves gyermekek, akiknek megtanítottuk a gyakorlatot, azzal a tudattal csinálják, hogy tesznek valamit az egészségük megőrzéséért.
- Ez akkor is nagyszerű, ha nem lenne semmi eredménye.
- Az emberekbe gyerekkoruk óta azt nevelik: ha rossz a szemed, fiam, hordjál szemüveget. Nem azt mondom, hogy dobják el a szemüvegüket, hanem azt, hogy tegyenek valamit azért, hogy ne is legyen szemüvegük. Ezt a prevenció gondolkodást kellene már kicsi korban tudatosítani. Az egészségpénztár nem tudni, milyen alapon dönti el, hogy valamire ad-e pénzt, vagy sem. Egyébként évi két-háromszáz ezer forintról van szó, ebből szóróanyagokat készítettünk, s a betanításra fordítottuk.
- Mondja, európai ember megtanulhatja az akupunktúrát?
- Pálos professzor szerint egy élet kevés rá. A legtöbbet úgy lehet tanulni, hogy az ember alázatosan egy kínai mellé áll, s kérdezi.
- Betegfelvételi lapjaikon rejtélyes szavak szerepelnek...
- A születés dátuma alapján kerülnek oda a kínai elemek, s ezek egymás közötti kapcsolatából megtudhatók az alkatilag gyöngé pontok.
- Más-más évben előttem egy nappal született Hitler, utánam egy nappal Lenin, velem egy napon Kossuth, Táncsics és Erzsébet királynő. Dühít, ha horoszkópokkal, zodiákus jegyekkel, csillagjóslassal butítják a népet. A kínaiak mit mondanak az 1936. április 21-én születettekre?
- Tűz. Ez azt jelenti, hogy a tüdővel, a vastagbéllel lehetnek problémái. Nem érdemes dohányoznia. Továbbá allergia fordulhat még elő, székrekedéses panaszok.
- Anyám tüdőrákban halt meg, vastagbél betegségről nem tudok, főleg a gyermekeim allergiások. A székrekedés inkább az apai ágat jellemzi. Viszont két igazán komoly betegséget, a mélyvénás trombózist és a gerincsérvet nem említette. Ez a béljósítás nem árt az akupunktúra tekintélyének?
- Amire utaltam, az nem jelent többet, mint hajlamot.
- Orvosaik közül akad, aki itt akar letelepedni?
- Liunak megvan a kék igazolványa, a letelepedési engedélye. Ő jogosan várja, hogy befogadja a magyar orvostársadalom. Ők missziót vállaltak: a kínai orvoslást terjesztik nálunk. Eddig vagy tíz orvos fordult meg nálunk, s abból hat maradt, mert megbecsüljük őket, felnézünk rájuk, mert ezen a területen annyiival többet tudnak a magyar orvosoknál, hogy mi a saruk megoldására sem vagyunk méltók. Ha elszegődik valami kft-be, vagy egy magyar orvos mellé, többet kereshet, ám ugyanakkor lenézik, úgy kezelik, hogy mégiscsak kínai, mi meg európaiak vagyunk. Erre ők nagyon érzékenyek. A többség azt vallja, a pénz csak a megélhetés miatt érdekli, nem profitért

dolgozik. Liu is ilyen. Orvoslással, tanfolyamokkal azért keresnek még valamit az ösztöndíj mellé.

– Az angolul tudó Liu is a többszörösét kereshetné Nyugaton annak, amit itt.

– Csakhogy Ausztriában elég nehéz megtelepedni, Angliába menni viszont nincs kedve, Amerikába talán, de szigorúak a bevándorlási törvények. Magyarország nyitottságánál fogva elég jó hely, s a kék útlevelével szabadon utazhat.

A hatból öt kínai orvosnak megvan a letelepedési engedélye, ők véglegesnek tekinthetők. Mindnyájukkal jól megvagyunk, nincsenek szakmai vagy anyagi problémák, legfeljebb egymásra féltékenyek.

– Dacára a hat gyermekének, ön nem a pénz virtuóza. Ha jól sejtem, kifejezetten rossz üzletember, aki a lehetőségeinek a töredékét sem használja ki.

– Mindig a prostitúciót hozom fel példának. Ha én a legbecsesebbet áruba bocsátanám, akkor az megszűnne a szív ügyének lenni. Ne ebből gazdagodjon meg az ember, bár ez sem kizárt, ha mondjuk bejön egy találmány. Volt egy fülklipszem. Soha nem éltünk olyan jól, mint amikor ezt a kis marhaságot megvette egy cég – amit a fül egy adott pontjára kell csippenteni, hogy elmenjen az étvágy, egy másik pontra, hogy elmúljon a vállfájás, vagy ne fájjon a teniszkönyök, a csukló. Olyan panaszokra használható ez a kis műtűr, amelyek pontja egy külső klipsszel elérhető a fülcimpán. Exportképes is lehetne, bár a nyugati lapokban láttam ilyet.

Szállingóznak a vasárnap reggeli betegek. Három dzsoggingos alkoholista férfi érkezése el is téríti a beszélgetésünket. A legfiatalabb elmondja, hogy egy dr. E-vel készített interjút olvastak, amiben szó esett az alkoholisták kezeléséről; egy kocsmába jártak, eljöttek. A napi 12 üveg sörből és a 6–8 féldeciből egy heti kezelés után 3 üveg sör maradt. Aki harmadik hete jár ide, már semmit sem iszik.

– Miért nem tolonganak itt a drogosok, az alkoholbetegek? – kérdem EA doktort.

– Gonoszul hangzik, de amíg túl sok ebben a pénz, addig így is marad. Pedig az egészségügyi törvény leszögezi, hogy a leggazdaságosabb gyógymódokkal kell kezelni. A miniszteri biztos, Veér András, erkölcsileg az akupunktúra mellé áll, hisz hűvösvölgyi intézetük is használja az akupunktúrát, de úgy látszik, ez sem elég.

– A világon valahol összefér a kétféle orvoslás?

– A Harvard Egyetemen régóta bevezették a probléma alapú oktatást, ami kezd terjedni a SOTE-n is. Megvizsgálják egy adott kortörténetű beteg különféle gyógyítási lehetőségeit, s ezek között szerepelnek a kínai módszerek, az akupunktúra is. Ha a hallgatót érdekli, a Harvardon módjában áll megismerkedni az alternatív gyógymódokkal, legalább tudja, mire jó.

– Mire a legbüszkébbek? Miért érdemes ezt csinálni?

– A gyógyult alkoholisták között is vannak csodás esetek, de ők a beteganyagunk tíz százalékát, ha adják. Amire nagyon büszke vagyok, amit a világban az elsők között a mi orvosaink végeznek ellenőrzött körülmények között, az az érszűkület akupunktúrás kezelése. Ez az egyik legjobban befolyásolható betegség. Száznál több esetben nem kellett levágni a páciens lábát. Az érszűkület-kezelés világviszonylatban is jelentős. Azért is csinálhatják kevés helyen a világon, mert Kínában alig fordul elő az érszűkület, s infarktus sincs. Nem tudom, miért.

Ahhoz, hogy érszűkület esetében 2–3 évig is hatásos legyen a kezelés, nem mindegy, hogy felhagy-e a dohányzással, változtat-e az étkezési szokásain. Nem szabad hívó léleként közeledni az akupunktúrához sem, hanem eredménycentrikusan: csak ott használni, ahol érdemes, mert feltehetően olcsóbb is, mivel a szervezet belső erőire

épít, azokat mozgósítja, s nem igényel drága gyógyszereket, s mellékhatása gyakorlatilag nincs.

Egy hét múlva az Erzsébet Kórház főigazgatónőjénél jártam újságíróként, s véletlenül megemlítette, hogy nagyszerű műszereik vannak a véráramlás mérésére, s kimutatták, hogy az akupunktúra reménytelen érszűkület esetében is képes segíteni: hatására megindul a véráramlás, ezért ezeket a betegeket átadják a velük együttműködő dr. EA klinikájának.

Ürömfű, örömfű

A január másodikán visszatérő Liu Wancseng professzornak elmondom, nem azért kezeltetem Li doktornővel magam, mert bizonytalan vagyok benne, ki a jobb, hanem mert írni szeretnék róluk. Egyébként jelenleg a lapockám mellett csupa izomgörcs a hátam. Akkor ma ezeket szúrjuk, közli – függetlenül attól, hogy eddig váltakozva kezelték az „éjszakámat és a nappalomat”. Liu dönt: feladjuk az alvászavarok kezelését. Miközben fájós pontjaimat keresgéli meglep a kérdéssel:

– Nem tudni, hogy nem orvos?

– Li doktornő nem orvos?

– Tanfolyáma van – mondja, s kalapálja a lapockám mellé, majd deréktájon a gerincem két oldalára és a vádlím közepébe a tűket. Az első gondolatom, hogy nem tévedtem, amikor bolti eladónak néztem. De igazságtalan vagyok, hisz fogalmam sincs, milyen egy kínai orvos. – Harminc év dolgozom – fejezi be a kalapálásomat Liu. Bár ő nem kényeztet – nincs ürömfű, köpölyözés, masszázs – jóval kevésbé fájok, mint a kezelés előtt. De a reumatikus fájdalmak szeszélyesek akár az időjárás. (Egy évvel később nyolchónapos kar- és hátfájásomat ugyan jelentősen mérsékli az injekció és fizioterápia-kúra, de a maradék fájdalommal az akupunktúra is csak húsz kezeléssel tud valamennyire elbánni.)

Emesétől, EA itt asszisztenskedő lányától csak megkérdelem: Li doktornő tényleg nem orvos?

– Dehogynem, csupán a professzorban dűl a féltékenység. Figyelmeztetni is kellene, hogy ne járassa le a kollégáját, akinek ugyanolyan végzettsége van, mint neki.

Hát ilyen egy mosolygós kínai fűrés.

Közben Juli barátnémhoz is eljutott csodáim híre, eljön hát dohányzás elleni kezelésre. Egyszerre fekszünk a tűk alatt, utána pedig együtt röpködünk az utcán a nehéz mínuszokban, a hóföregtegben, hogy ez milyen pompás. A röpködős Juli esetében ez természetes, na, de én!? Kíváncsian várom: tényleg megszakad-e Juli lánc-bagózása. (Leszokott, majd hősieen újra kezdte.)

Liu végképp hadat üzen a fájdalmaimnak. Csak a fájós részeket szúrja, és másfél évtizedes kínjaim bújócskát játszanak a tűivel. A kezelés valamit elindíthat bennem, amitől az uszodában olyan vagyok, mint a nyeletlen balta. Otthon szétásítom a fejem, de amikor eljön az ideje, mégsem tudok aludni. A kisagyam, mint az őrült dolgozik, a szervezetem minden energiát felemészt. A 21 fokos lakásban bolyhos garbómra egy kötött mellényt húzok, fölé pedig egy termotextil anorákot, amiben síelni szoktak. Az uszodában a forró vizes medencében szívom magamba a meleget, s bekapcsolt ágymelegítővel alszom – szóval valamilyen folyamat zabálja a hőt bennem.

Dr. EA felvilágosít: kimutatták, de még nem publikálták, hogy az akupunktúrával eredményesen kezelt betegek lehűlnek. A gyulladásból ennyi már adott. Ha nem is

tűnik el a gerincsérvem – amiről álmodozom –, nem bánom az időt, sem a pénzt, olyan kegyes állapotba kerültem. Más lettem. Négy éve többet jártam villamossal, metróval és epeömlést kaptam, ha hazafelé tartva elment előttem a negyedóránként közlekedő fogaskerekű. Most farkasordító hidegben megtörténik ugyanez. Éhes vagyok, átázott a cipőm, a havat az arcomba fújja a szél, s az álldogálást a derekam miatt sem bírom, mégsem értem, hogy valamikor ilyen butaság miatt idegeskedtem. Az akupunktúrában számomra a nem létező mellékhatás is megnyerő, hogy bennem a jó kedélyen is túl érnek a tűk. Mindegy, hová szúrnak, percekben belül megmozdulnak a beleim, s tisztulni kezdenek, távozik a levegő. A kevésbé profán tapasztalat: tizenöt éve járok uszodába, s minden télen le tudnám nyúzni a bőröm, annyira viszket. Orvosi tanácsra, magamra kenek mindenféle milkeket, A-vitamint is szedtem, szinte hiába. Most először marad el a téli bőrvizsketés. Európai agyamat ezek a nem igazán szárnyaló tapasztalatok is meghökkentik. Persze én már súlyos akupunktúrista vagyok: nekem már a Föld is azért forog, mert a kínaiak szurkálják.

Feltehetően hasnyálmirigyem krónikus gyulladása miatt ősszel és tavasszal émelygek, rossz az emésztésem, fáj a hasam, és az ujjaim kivirágzanak. Az ekcémaszerű, kidudorodó kis pontocskák érzékenyek, és ha kenceficélésre el is száradnak, a másik ujjamon újból kijönnek. Most ezek is elmaradtak. Akupunktúra nélkül talán a kényszernyugdíjazás mellé járó mélyütések is kikészítettek volna. Ehelyett vidámabb, és remélem, hogy tényleg kedvesebb is lettem. Rámfér.

Bár a gyulladás elmaradása ellenére is pozitív az akupunktúra-mérlegem, vak azért nem vagyok. Gyanítom: hatékonyabban is működhetnének a kínai orvoslás művelői. Még a kiválónak tartott Liu professzor sem kérdezte meg, hogy egy hete vagy öt éve van-e gerincsérvem, csak kijelentette, hogy meggyógyít. Legyen igaza. Felőlem lóghat a sérv a bokámig, csak ne fájjon. A macska színe nem számít, csak az, hogy megfogja az egeret. Az európai gyógyászatban használatos gyulladáscsökkentő infúzió – szteroid-löket – sem a sérvet gyógyítja meg, sok esetben mégis megszünteti a panaszokat.

Barátaim érdeklődnek: nem fáje szúrás? Nagyon erős derékfájás esetén előfordult, hogy a szúrástól egy pillanatra görcsbe rándult a fenekem, de amikor nem fájó pontot támadtak, hanem az alvókámat kezelték, akkor némi képzavarral: tűszúrás sem éreztem. Lelkendezésemre Bandi barátom édesanyja is próbát tesz a tűkkel. Gyógyításába beletört az európai orvoslás bicskája. Különös hólyagfertőzéssel (ami évtizedes vizsgálatok ellenére sem volt még kimutatva) a kínaiak sem boldogultak – vagy az ő türelme és pénztárcája nem volt elég terjedelmes.

Többheti kihagyás után ismét lemegyek a tenispályára megtudni: mi fáj, mi húzódik, mi görcsöl. Mérhetetlen jókedvvel csinálom a hülyébbnél hülyébb ütéseket. A hetvenedik perc tájékán megint belém csap a villám: amire még nem volt példa, görcsöt kap a jobb vádlím. Itt már nem lehet a trombózisra, kálium-hiányra stb. gyanakodni: az öngyilkos üzenetet csak a gerincsérv küldhette.

Micsoda varázsló a gyógytornász Réka is! Gyakorlatok sorával bizonyítja: a sérvnek semmi köze a lesántulásomhoz. Egyébként pedig féltékeny a tűkre. Röpködéskor finoman figyelmeztet, hogy itt van ő is Mac Kenzievel! De jó lenne, ha vita támadna: vajon a kínai akupunktúra, vagy az amerikai sérvtorna, s egy fantasztikus magyar gyógytornász fordította-e vissza a sérvemet.

Magasztalásaim Kapácska barátomat is rászedik. Liu háromszor verte már a fejébe a tűt, amikor rákérdezett: mire számíthat magas vérnyomása gyulladásában. 15–20 kezelésre lesz szüksége (ennyi ezer forint, plusz az idő, a benzin), s a hatás egy-hat

hónapig tart, aztán kezdheti előlről. A gyógyszer olcsóbb, s neki még nem is kell marokszám szedni a pirulákat.

– Nem gasztak? – kérdi másnap Liu, amikor Kapácska elmarad a kezelésről. Anyyira nem gazdag, hogy ilyen rossz hatásfokkal verje el a pénzét, magyarázatom. – Te naty emper vaty! – nyugtat meg. De nem azért vagyok nagy, mert a huszonötödik ezer forint elpengetése felé tartok, hanem azért, mert biztos ismerem Horn Gyulát.

A huszonharmadik kezelés után fájdalommentes a derekam. Gerincem további reparálását Rékára bízom. Az akupunktúrát csak görcsökben lévő lábam és a korábbinál is botrányosabb alvókám rendbetételére fordítom. Jövendőmet firtatva azért megkérdem Liutól, hogy a nagyothallásom gyógyítása, süketülésem megállítása hány kezelést igényel, s mennyire tartós a hatás. Liu legyintget: hagyjuk a tolmácsot, tudja ő mit kell tenni. Bár Liu az idegi alapon tizenöt éve teljesen megsüketült barátom gyógyítását sem tartja lehetetlennek, én megvetem a lábam, hogy addig nem megyek a kezelőbe, amíg nem mond valamit. Végül közli: a gyógyulásom attól függ...

– Sok a pajod! – mondja, pedig öt hete azt mondta, hogy jó állapotban vagyok, s az óta ő kezel. Hesseget, menjünk már, s a lábamból kiállni nem akaró görcsöt fogja kezelni, és a fületem. Hagyja a fületem a fenébe, felelem, mert nem is biztos, hogy ennek a kúrának alávetem magam.

– Sok a peszéd! – feleli. – Matyarak szeretni sok peszéd – és tátozó kezével mutatja, hogy csak locsognak, locsognak. Aztán csak belepöcköli a fülem mellé a tűket. Ilyen kapkodás mire vezethet? S a nagy varázsló gondatlan orvos. Hiszen én másféle kezelésre készülve letoltam a gatyámat és nem szólt, hogy húzzam fel, sőt a lepedőt sem dobta rám, pedig félig pucéron fázik a derekam. Így biztos semmit sem fog érni az egész! Második kiabálásomra, egy arra járó ismeretlen betakargat, s néhány perc múlva egészen jól érzem magam. Később előkerül Liu is és megkérdi:

– Szűg? Szűg? – Nem értem. Erre meglekéri a fülem mellett lévő tűket: – Most sem szűk!? – Nem a fenét. Úgy zúg, hogy fél is jajdulok. Másnap is úgy érzem magam, mint amikor kölyök koromban harangozáskor fenn voltam a toronyban, s utána egy hétig csengett-bongott a fülem.

Bebeszéltem magamnak, hogy azért röpködök, mert az akupunktúra csodát tett velem, azért nem szárad a bőröm, azért nincs influenzám, azért... azért... azért. Aztán este Liu rézorral vár rám, benne van nyakig az influenzában. A fertőzést nemigen ismerhetik. Nyújtja a kezét, s közben kérdegeti, hogy vágy, hogy vágy, s amikor mondom, bólogat: jó, jó. Influenzás kínai orvosom nem tüsszög, az orra ugyan piros, de nem folyik, és két-három nap alatt helyre jön.

Vasárnap megint találkozom EA-val. Helytelenítését kíváltva megkérdem, mennyit keresnek a kínai orvosok.

– Sokkal többet, mint én, többet az átlagos orvosi fizetésnél is, mondjuk 500 dollárt havonta. A kínai keresethez képest ez jó, a nyugatihoz képest semmi. Ez a nettó jövedelmük, az alapítvány fizeti a rezsijuket, a lakásbérlet, a villanyt, a gázt, a buszbérletet is. Ösztöndíjuk egyforma, független a betegek számától, mert még mindig nem érjük el orvosonként a harminc beteget, amit képesek kezelni. Az orvoslás Kínában sem nyolcórás munka, nagyon igénybe veszi őket.

– Láttam, hogy az influenza elkapja őket is. Járnak magyar orvoshoz, vagy egymást gyógyítgatják?

– Néha előfordul, hogy kórházba kerül egyikük-másikuk. Összejöhetnek a stressz-szek az ő életükben is. Gyógyítgatják is egymást. Szól az idősebbnek, hogy menjen el, vagy idejön, hogy szúrja meg.

– Az orvosi példamutatás szimpatikus, ám zavaróan nem törődnek a betegkontak-tussal.

– A tűn keresztül megvalósuló kapcsolat is egyfajta metakommunikáció. A betegek kötődnek is az orvosukhoz, annak dacára, hogy alig váltanak néhány szót.

– Képtelenség, hogy öt-hat év alatt sem tudnak ezer szót magyarul. Ők nem szakácsok, nem textiltereskedők. Nem tanulják a nyelvet?

– Csak ami ragad rájuk. De jó érzékük van a magyarhoz.

Január 17-én minden bajom előjön. A kezelés után a derekam, a bal és a begörcsölt jobb vádlim annyira fáj, hogy alig tudok végigmenni a húszméteres szerkesztősségi folyosón. A gerincsérvvel, ha nem is mindig vidáman, de teniszeztem – egy gyulladáscsökkentő, fájdalomcsillapító, görcsoldó Voltaren tablettával. Három hete annak is örülök, ha járn tudok.

Elfogyott a cérnám. Elegem van a derékfájásokból: megoperáltatom magam. Amúgy is annyian legyintgetnek a hülye tornáimra meg akupunktúrára és sorolják, hogy az öcsém, meg a főnököm, meg Jóska, meg Mari megoperáltatta a sérvét és azóta kutya baja. V.-t viszont a műtét óta nem látom a tenispályán. Cs. Kati a műtét után hat hónapig szinte nem is mozdulhatott, mert az eltávolított, kocsonyás porckorong eközben nőtt vissza... Szegénykémet vagy átverték, vagy valamit félreértett.

Annyira azért nem sürgős a beavatkozás, hogy februárban, csúszós úton, nagy ködökben nekivágjak a Misi vidéki műtőjébe vezető útnak. Különben is van még néhány befejezendő munkám...

Másnap is úgy ébredek, hogy nincs értelme ennyi energiát ölteni ebbe a reménytelen küzdelembe, el kell távolítani az idegdúcot gyötrő sérvet, s az arról talán már levált törmeléket. Ha a negyedik napon a saját lábamon hagyhatom el a klinikát, mit kínlódok nyolc hónapja?

Vasárnap egész tűrhetően érzem magam. A derekam jóformán nem is fáj, a lépcsőkön, ha nem is tudok szokás szerint kettesével lépdelni, sőt lefele kifejezetten rossz lépkedni, végül is gyógyszer nélkül élek immár hónapok óta (az altatót leszámítva), sőt egy papír után már nem muszáj leguggolnom, lassú lehajlással is fel tudom venni, ami júliusban elképzelhetetlen lett volna.

Eszter lerámol, hogy csodákat regéltem a kínai profról, a tornáról, most meg feladom, anélkül, hogy a végére járnék. Szegénykém, minden cipelő munkát ő végez, a tévészerelőnek is ő segít kiemelni a helyéről a készüléket, én meg csak nézem őket. Talán a tizenöt év alatt összeszedett nyavalyát tényleg nem lehet egyik napról a másikra elfűjni.

De érdemes-e még tízezer forintot befektetnem az akupunktúrába, nem kellene-e legalább orvost váltanom. Liu mintha érezné, hogy el akarom hagyni, kedves, mint talán soha. Kikérdez, hogy vagyok, s a szúrás után öt perccel visszajön megérdeklődni, hogy nem fázom-e és betakarja a lábam, a végén pedig figyelmeztet, vigyázzak a kocsi-val, mert jeges az út. Minden figyelme dacára zavar, hogy az én utasításomra kezeli a lábam vagy az alvászavarom, hogy a beteg irányítja a gyógyítását és nem az orvos, hogy tőlem kérdezi, ne szúrjon-e a derekamba is. Panaszkodom neki, hogy ez a nyavalyás görcs még úszás közben is elkap. Rám mered:

– Úszni nem szapad!

- Minden orvos az úszást tanácsolja!
- Attól kapni körcs!
- Ez nem hideg víz, hanem 26 fokos. Gyógyvíz – magyarázom. Meglepő, hogy hatodik éve itt él, s nem tudja, hogy Budapest meg az egész ország tele van gyógyfürdőkkel. Vagy a kínai orvoslás tényleg tiltja az úszást? Már az sem vigasztal, hogy a kezelés után pár órával úgy érzem magam, mint aki megújult.

(Folytatjuk)

